

Helse, miljø- og sikkerhetsarbeid i skogen og ute i barnehagen

Ferista friluftsbarnehage

Innledning

Heftet er en sikkerhetshåndbok for våre ansatte. Det gjennomgås med nytilsatte, og repeteres to ganger pr år med alle ansatte under våre sikkerhetsuker. Heftet evalueres og revideres ved jevnlig.

Både i barnehagen og i skogen skal ansatte til enhver tid vite hvor barna på sin gruppe befinner seg. Våre rutiner for telling og oversikt er et redskap for å forebygge at barn forsvinner. Vi teller barna hvert 15 minutt. Meldeboka er en digital tjeneste for kommunikasjon mellom barnehagen og foresatte i Trondheim kommune. Det er også her vi krysser inn og ut barn som leveres og hentes i barnehagen.

Revidert oktober 2019

Uteområdet i barnehagen

Personalet sjekker uteområdet før barna går ut, dette for å ivareta barnas sikkerhet. Det fremgår av vakrutinene hvem som har ansvar dette ansvaret. Avvik som ikke kan utbedres på runden, og kan forårsake skader på personer eller bygg, skal varsles enhetsleder/ stedfortreder umiddelbart etter sjekkrunden. Sikre området ved å stenge av til avviket er utbedret. På uteområdet sjekkes følgende;

- er portene forsvarlig lukket
- avfall ,glasskår, sneiper, snus,søppel
- sopp
- skade av bygg og leikeapparat
- dybde på søledammer
- sjekk fallunderlag under klatretrær og klatrestativ
- sjekke at alle redskaper og annet utstyr som skal være utilgjengelig for barna, er på sin faste plass.

Sikkerhetsrutiner i forhold til uteområdet;

- de voksne plasserer seg etter hvor barna oppholder seg på uteområdet. Viktig å ha god kommunikasjon mellom voksne for å sikre seg at man har oversikt over alle barna.
- tell barna jevnlig, minimum hvert 15 minutt og sjekk at det stemmer med antallet i meldeboka.
- foreta risikovurdering i forhold til lek og aktiviteter. Viktig med balanse mellom sikkerhet og utvikling (risikoleik).
- ved klatring i trær eller andre klatreplasser skal det alltid være oppsyn av en voksen
- ved is i akebakken er det ikke tillatt med rattkjelke
- er det mye is rundt rutsjebanen, kan man velge å stenge den
- er det mye is under dissestativet, stenger vi den.

Vær spesielt oppmerksom på dette;

- klatring i trær
- lek nær farlige elementer der barna kan falle ned i eller på noe
- lek ved vann
- bruk av lekeapparater vinterstid
- aking i akebakke
- bruk av kniv og verktøy
- overgangssituasjoner der barna kan forsvinne/gå seg bort.

Før vi drar fra barnehagen

Sjekk voksensekkene, sekkene skal inneholde følgende:

Pedagogisk medarbeider:	Barnehagelærer:
Skiftetøypose: ett sett tynnull, truse, sokker. I kalde perioder; ullgenser, ullbukse, ekstra votter, lue, buff.	Førstehjelpspute: forbindingssaker, plaster, gas, kompress, saks, strips, øyebadevann, pinsett, branngel, engangshansker. Telefonliste over foresatte til alle i barnehagen. Tiltakskort "alvorlig ulykke utenfor barnehagen". OBS! Før vi stripser barn ringer vi foreldre og spør om de ønsker at vi skal stripse eller om de vil ta barnet til lege for å gjøre det der.
Bjella	Dopose: engangshansker, antibac, dopapir, bark, våtservietter, poser til avfall, evt bleier, håndklær til bleiebarn.
Turkart	HMS i skogen
Barnekniver	Fjellduk
Voksenkniv	Sag
	Voksenkniv
	Turkart

I tillegg fordeles vannflasker, kaffe, frukt, kakao, kopper, liggeunderlag og annet utstyr etter eget ønske ut fra praktiske hensyn og vekt for den enkelte voksne. PÅ KALDE DAGER skal det alltid pakkes temperert drikke. Det fremgår av vaktrutinene hvem som har ansvar for den daglige pakkingen av sekkene. Hver enkelt har ansvar for å ha de nødvendige tingene i sekken sin.

MOBILTELEFON skal være oppladet og påslått, og den skal være tilgjengelig slik at vi raskt kan ta kontakt eller at andre raskt kan kontakte oss. Pin-koden skal være deaktivert.

Hver gruppe har en BJELLE. Bjella signaliserer samling; både når det gjelder overgangssituasjoner i skogen eller nødvendige samlinger når uforutsette situasjoner oppstår og barna må samles fort. Når barna hører den skal de umiddelbart gå etter lyden.

Alle voksne skal ha en SIGNALFLØYTE lett tilgjengelig. Signalfløyta brukes som et nødsignal mellom ansatte i en krisesituasjon. Den skal kun brukes hvis man ikke får tak i hverandre på annen måte, og man trenger hjelp umiddelbart.

I hver sekk ligger det et TURKART med GPS koordinater for de meste kjente leikeplassene våre. Dette vil være til hjelp hvis man i nødsfall trenger luftambulans eller sykebil.

Barnas sekker er foreldrenes ansvar å sjekke og følge opp. Vær obs på at enkelte barnesekker har lange strammesnorer som kan skape kvelningsfare. Tips; åpne snorene slik at de ikke er knyttet sammen og klipp av lengden litt.

Leikeplass for dagen vurderes bl.a. ut ifra følgende kriterier:

- Pedagogisk målsetting og aktivitet
- Antall barn i gruppe, fast personal, enkeltbarns behov
- Kunnskap om barna i forhold til evt. allergier og funksjonsnivå
- Lokal kunnskap om flora, fauna, klimatiske forhold med mere

Vindstyrke, temperatur, luftfuktighet og nedbør må vurderes i forhold til den leikeplassen man har tenkt å gå til. Unngå leikeplasser med høy luftfuktighet når det er minusgrader. På varme dager brukes leikeplasser med skygge. Ved mye nedbør

og/eller vind bør en vurdere om det kan lages, eller være tilgang til ly. Det er også muligheter for å ta med tarp.

Alle gruppene skal varsle hvor de går for dagen til vennegruppa eller ei annen gruppe. Dette kan avklares på morgenmøtet.

På vei til leikeplassen

Vi samler og teller barna før den voksne gir signal om å gå til 1.venteplass. Dit går barna i eget tempo, de voksne plasserer seg slik at man har oversikt over både de første og de siste. Venteplassene må plukkes ut med omhu; fine steder for lek og aktivitet slik at det blir moro å vente på de siste. Før den voksne gir signal om å gå videre til neste venteplass, teller man barna og sjekker at alle er på plass. Dette gjøres på hver venteplass.

Ved kryssing av vei/ferdsel langs vei, leder en voksen ferdsele/kryssinga i forhold til trafikkreglene. De yngste barna skal holde i en voksens hånd eller i ei vogn når vi krysser veien.

På leikeplassen i skogen

Leikeplassene våre i skogen erstatter de vanlige uteleikeplassene barnehagene tradisjonelt har. Før et område tas i bruk må man tenke på følgende;

- Hvem er grunneier? Er det innmark eller utmark? Vi bruker innmarksområder kun når det er snø eller jorda er frossen
- Ved leir innhenter vi tillatelse fra grunneier før området tas i bruk
- Innbyr området til leik og aktiviteter? Hvilke muligheter og evt. begrensninger er det på området?
- Gir området mulighet for lys, skygge, ly for vind og vær
- Området må ha mobildekning
- Sjekk faremomenter på området;
 - Rotvelt
 - Myrhull
 - Avstand til vei og vann, og at du passer på at barna ikke trekkes mot dette
 - Spisse greiner der barna leker. Bruk sag for å fjerne disse
 - Fjern steiner eller andre harde/skarpe gjenstander under klatretrær
 - Giftige planter og sopp. Barna skal lære at ikke noe skal plukkes og puttes i munnen uten at det er godkjent av voksne.
 - Vepsebol
 - Det er generelt lite hoggorm i våre områder (Bymarka), men vær obs. på ormen ved etablering av nye plasser
 - Er området et plantefelt, leiker vi ikke der
 - Skrenter, stup, løse steiner og røyser

Husk reglene i Friluftsløven!

De fleste plassene våre har ingen faste installasjoner. Dersom tauverk settes opp, demonteres dette hver dag.

Avtal med barna hvor de kan leke. Gå opp «grensene» for leikeplassen for barna, og minne om at tur utenfor de avtalte grensene krever avtale med eller følge av voksen. De voksne skal til enhver tid vite hvor alle barna er selv om de leker slik at vi ikke ser dem. De yngste barna skal vi til enhver tid se eller høre hvor er.

Revidert oktober 2019

Vi tilrettelegger doplasser, slik at alle barn føler de kan gjøre «nødvendig» ærend i løpet av dagen. Dette gjøres ved å legge en trestokk over to stubber /greiner. Vi har også faste tisseplasser på de mest brukte leikeplassene. Under leirukene bruker vi toalettbøtter. Skjerm doplassen fra de andre barna slik at barn som ønsker, kan få sitte i fred. Alle doplasser merkes med rødt bånd.

Dekking av primære behov

Ernæring: Tilrettelegging og gjennomføring av måltider i skogen, spesielt i den kalde årstiden, må være godt forberedt og planlagt. Det skal sikres at alle får sitt behov for mat og drikke dekket. Det er derfor viktig å ta hensyn til følgende:

- At barna er varme når de setter seg
- Vær fleksibel på vanlige rutiner når det er kaldt/vått (eksempel at barna ikke trenger å pakke ut sekken sin selv/gå ifra når de er ferdige)
- Bruk spisevotter (tynne votter i ull)
- Legg lekevottene inn i dressen, i «turkassa» hvis de ikke er våte. Da holder vottene seg varme
- Vurder spiseplassen, finn ly, bruk eventuelt tarp eller lavvo
- Vurder barnas alder og antall i fht å bruke voksenressurser på rigging av lavvo
- Pass på at hvert enkelt barn sitter godt og på sitteunderlaget sitt, og at de sitter slik at voksne kan se dem. La de minste i storgruppa sitte sammen med en voksen.
- Sitt ikke på knær, det stopper blodsirkulasjonen
- Dersom det er kaldt, legg fjellduk, pledd eller ta store ullsokker utenpå skoene
- Synlig snørr og skitt vaskes av med papir. Bruk hansker!
- I sommerhalvåret har barna med små drikkeflasker. Renhold av disse er foreldrenes ansvar.
- Drikkekopper tas med fra barnehagen og oppbevares i egen pose i voksensekken
- Varm drikke er viktig ved kulde. Tilby drikke når vi kommer tilbake til barnehagen

Dogåing/bleieskift: Vi bruker de etablerte doplassene, eller etablerer nye dersom det trengs. Viktig å unngå løfting av barn ved dobesøk. Vi kaster ikke papiret i naturen, men tar med alt av søppel tilbake til barnehagen. Alle bæsjebleier skiftes så fort som mulig. Vi skifter på liggeunderlag med håndkle under – ha skiftetøyet klart før du begynner å stelle/skifte på barnet. Ved sterk kulde eller andre forhold som forhindrer et behagelig bleieskift, går vi til barnehagen og skifter.

Soving: Når barna sover i barnehagen eller i skogen skal personalet alltid ha tilsyn (sovevakt) med vogner, soveplass. Det fremgår av vakrutinene hvem som har dette

ansvaret. Barn som sover ute skal være godt tildekket både over og under – særlig hvis de sover på liggeunderlag på bakken. Liggeplassen skal vurderes i forhold til insekter og andre dyr, samt underlag (fukt og lignende). De yngste sover i vogn, husk myggnetting og regntrekk ved behov. Barna skal ikke legges med regndress, regntøy og skotøy. Skift lue på barnet dersom den er fuktig eller klam. På varme sommerdager er det viktig å sjekke temperaturen i vogn, dette for å unngå overoppheting. Det skal ikke legges pledd over vognene, da dette kan føre til overoppheting og for lite oksygen.

Trygghet og utfoldelse: Sjekk jevnlig tær, fingre og ansikt ved kulde, og vurder nødvendig oppvarming. Bruk fjellduk, ullsokker utenpå sko etc. Bruk av kuldekrem gjøres av foreldrene hjemme før de kommer i barnehagen. Ved plumping i vann skift til tørre klær, tre på plastpose og sett foten tilbake i støvelen. Foreldre smører barna med solkrem før de kommer i barnehagen. Personalet følger opp smøring minimum en gang pr dag. Ved sterk sol, vurder tildekking av kropp og hode. Barn bør helst bruke t-skjorte på overkroppen. Sørg for at barna har lekemuligheter i skyggen. Sjekk av flått må gjøres av foreldrene.

Leik og aktivitet: Ved klatring i trær eller lignende skal barna ikke ha sykkelhjelm og sekk. Vurder også barnas klær; unngå lange skjerf, snorer, hetter o.l. Voksne som gir barna tau, snorer e.l til lek/aktiviteter skal følge dette opp, og har ansvar for å samle det inn når aktiviteten/leken avsluttes. Ved klatring i fjell brukes godkjent sikkerhetsutstyr.

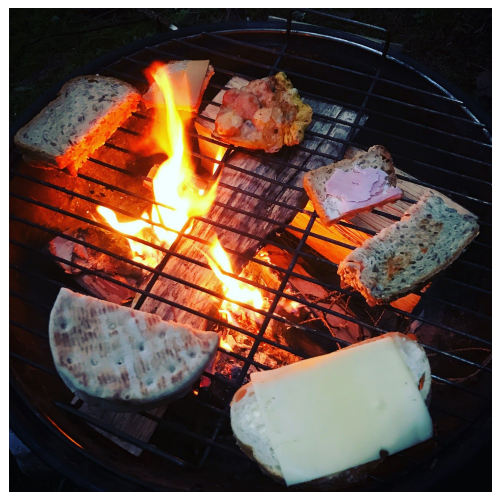
Hvis et barn forsvinner: Ring i bjella for å samle barna. En voksen ringer enhetsleder for å avklarer hvem som ringer politiet. Enhetsleder varsler foreldrene. En voksen fortsetter letingen etter barnet. Den andre går evt. med barna mot barnehagen og kontakter andre basegrupper for mer hjelp. Dersom enhetsleder ikke er å nå, ring administrasjonen på Ferista. Begge numrene skal være lagret på gruppens mobiltelefon.

Åpen ild

Vær oppmerksom på at det kan være totalforbud mot bruk av åpen ild i perioder der det er tørt vær, dette gjelder også på vinteren.

Bålbrenning: Vi tenner bål kun i tidsrommet 15.september til 15.april (friluftsløven).

Ved opptenning av bål må plassen sikres forsvarlig ved å legge steiner rundt bålet. Barna må holdes på minst 1 meters avstand, og det skal alltid være en voksen tilstede. Vi benytter faste bålplasser slik at det ikke blir svarte spor av bål overalt i nærmiljøet vårt. Ta gjerne med kulegrillen og lag bål oppi den. Da forhindrer man at bålet sprer seg og at det setter merke etter seg i naturen.

- Brannteppe skal medbringes
- Ha vannflaske tilgjengelig
- Branngeløse finnes i førstehjelpsputa
- Bålet/grillen skal slukkes etter bruk. Fjern så mange rester som mulig
- Vi tenner bål ved spesielle anledninger – ikke til hverdags

Stormkjøkken/propan: Barna skal alltid være 1 meter unna stormkjøkkenet/propanbrenneren. Plasser stormkjøkkenet/brenneren på et stødig underlag, helst på ubrennbart materiale. En voksen skal være tilstede og følge opp til kokeutstyret er kjølnet. Brannteppe medbringes.

- Ved bruk av stormkjøkken; vær sikker på at flammene er slukket før man heller mer rødsprit i brenneren. Slukk flammene ved å legge lokket helt over.
- Ved bruk av propan; kontroller at gassboksen er riktig montert samt forsikre deg om at det er tett før du tenner på. Flammene kan være vanskelig å se, sjekk om det brenne ved å holde en fyrstikk over brenneren.

Bruk av ovn i lavvo: Før ovnen i lavvoen skal brukes, må det settes opp en sikkerhetsgrind rundt ovnen for å unngå at barna kommer for nærme ovnen. Ved

overnatting i lavvoen skal det være brannslukningsapparat og kniv lett tilgjengelig i tilfelle eventuell brann skulle oppstå.

Bruk av kniv og sag

Barna får bruke kniv sammen med en voksen. Den voksne vurderer hvor mange som kan spikke samtidig, ut ifra ferdigheter. Max 4 -5 barn hvis de er øvet og har god kompetanse. Barna skal sitte på noe slik at de kommer opp med rompa, ha føttene godt fra hverandre. Uøvede barn kan øve med bordkniv til de kan «spikke fra seg» bevegelsen. Tollekniven skal ha avgrensning mellom knivblad og skaft og butt spiss. Vurder hva som brukes av virke til spikking og saging ut ifra slitasje på området.

Spikkeregler:

- Sitt rolig når du spikker
- Ikke spikk mot andre
- Det skal alltid være en voksen tilstede under spikking
- Spikk alltid fra deg
- Sitt ikke foran noen når du spikker
- Ikke forstyrr andre når de spikker

Barna kan bruke sag, men da sammen med en voksen.

Aktiviteter ved/på vann

Det er svært viktig at personalet hele tiden vurderer hvilke rutiner som skal følges ved vannet, avhengig av barnas alder, antall barn, øvethet, fysiske forhold ved vannet, for eksempel dybde, temperatur m.m. Det er også viktig å vurdere påkledning når man deltar i vannaktivitet. De voksne bør ikke ha klær/støvler som blir tunge i vann eller er trange og vanskelige ta av hvis en havner/må gå i vannet.

Kano:

- Alle barn og voksne som padler skal bruke godkjent redningsvest med krage
- Gjør ingen brå bevegelser eller reis deg opp når du er i kanoen

Revidert oktober 2019

- Maks antall barn i kanoen er 4 og 2 voksne
- Vi padler langs land – aldri midt over vannet
- Kontroller at barnas vester sitter godt på kroppen
- Det kreves at minst en av de to voksne som sitter i kanoen har livredderkompetanse. Begge skal være svømmedyktige.
- Ved velting – ikke forsøk å snu kanoen eller komme opp i kanoen. Svøm sammen med barna inn til land. Tilkall hjelp fra de voksne på land hvis dette er nødvendig.
- Voksne er utstyrt med signalflyter

Redningsvester: Sjekkes under sikkerhets uka hver vår av verneombud. Sjekk at alle reimer og belter er hele. At det ikke er rifter i stoffet. At sømmen ikke har gått opp. At flytematerialet ikke er krøllet. Vesten skal være CE merket (internasjonal standard). Vesten skal ha krage og fløyte.

Bading: Badeplassen må velges med omhu, og skal være kjent. En av personalet skal stå i vannet og markere ytterste grense, den andre står i vannkanten eller på land og har oversikt. Personal som er med skal være svømmedyktige. En må vurdere om enkeltbarn skal ha flytevest ved bading, avhengig av vanndybde. Ved bading i vann skal minst en av personalet ha livredderkompetanse.

Fisking: Man må vurdere om barna skal bruke redningsvester ved fiske fra land. Vurder hvor mange barn som skal fiske samtidig, vanndybde og hvordan personalet fordeler seg på gruppa.

Skøytegang: Sjekk isen (NVE målinger), er man usikker lar man være å gå. Hold god avstand til innløp og utløp og sjekk iskanten. Personalet skal ha is-pigger og signalflyte i jakka. Når vi går på skøyter med barna skal både barn og voksne ha på hjelm. Bruk kjegler til å avgrense området barna kan ferdes på. Vær oppmerksom på vintre der det faller snø på tynn is. Isen kan være utrygg under snøen. Tykkelsen på isen varierer ut fra hvor du befinner deg på vannet (inn/utløp). På seinvinteren blir isen porøs, den smelter nedenfra og opp.

Når vi møter andre brukere av Bymarka

Alle som ferdes i Bymarka skal vise hensyn til hverandre. Vi kan møte syklist, turgåere, skoleklasser, andre barnehager, skiløpere, tråkkemaskin, andre kjøretøy fra Trondheim Bydrift, hester, hunder m.m. Vi går inn til siden når vi møter andre, da

fortrinnsvis inn til høyre. Vi er høflige mot folk vi møter i marka.

Hunder: lær barna at de ikke skal gå bort til løse hunder eller klappe hunder som er i bånd uten at du som personal og i samråd med hundeeier godkjenner dette. Hvis turgåer har en løs hund som er til sjenanse kan du opplyse om at det er båndtvang, jamfør politivedtekter for Trondheim kommune.

Rutiner for sikkerhet inne på barnehagen

- Alle skal gjøre seg kjent med brannrutiner/brannvernutstyr og rømningsveier.
- Alle skal gjøre seg kjent med hvor sikringsskapet står og hvor stoppekranen er. (Husk å kvittere på eget ark når dette er gjort)
- Alle skal gjøre seg kjent med hvor førstehjelpsutstyret er, gjelder både når du er i barnehagen og på tur.
- Alle skal gjøre seg kjent med prosedyrer/rutiner som står beskrevet i beredskapspermen, samt prosedyrer når sykdom/ulykker oppstår.
- Gjør deg kjent med om det er barn i barnehagen som har allergier, astma, diabetes eller lignende. Tilstander som kan ha behov for akuttmedisinering og/eller daglig medisinering. Personalet skal ha nødvendig opplæring i den aktuelle medisineringen. Det skal skrives egne medisineringsavtale med foresatte dersom personalet skal gi medisin til barn.
- Forlat aldri varm mat eller drikke uten at du er sikker på at barna ikke kan skade seg.
- Følg sikker prosedyre for bruk og oppbevaring av skarpe gjenstander og kniver.
- Vi tenner stearinlys kun i adventsstaken under adventsamlingen. Ellers bruker batterily.
- Vaskemaskin og oppvaskmaskin skal kun benyttes når det er personal til stede på barnehagen.
- Vaskekott og lager skal til enhver tid være låst.
- Følg rutiner angående renhold, smittevern.
- Følg rutiner angående håndhygiene, eget skriv for kjøkken og bad.
- Bruk engangshansker ved bleieskift, når du tørker barna etter dobesøk og ved blodsøl. NB Egne rutineregler ved stikkuhell eller blodsøl.
- Tursekkene skal ryddes og settes utilgjengelig for barna etter bruk.

DU har ansvaret for å si ifra når DU oppdager ting som må settes i stand/repareres eller som kan svekke sikkerheten.

Postadresse: Trondheim
kommune Ferista
Friluftsbarnhage
Postboks 2300 Torgarden,
7004 Trondheim

Tlf Ferista adm: 469 08 567
Tlf enhetsleder: 917 60 100

Besøksadresse: Fjellseterveien 24,
7020 Trondheim

Hjemmeside:
[www.trondheim.kommune.no/ferista -
friluftsbarnhage](http://www.trondheim.kommune.no/ferista-friluftsbarnhage)

e-post: [feristafriluft-
bhg.postmottak@trondheim.kommune.no](mailto:feristafriluft-bhg.postmottak@trondheim.kommune.no)